

САЊА ФИЛИПОВИЋ*
Институт друштвених наука
Београд
ЈЕЛЕНА ИГЊАТОВИЋ
Млекара Шабац А.Д.
Шабац

UDC: 347.74:341.24
Прегледни рад
Примљен: 15.03.2021
Одобрен: 28.04.2021
Страна: 73–86
DOI: 10.51738/Kpolisa2021.18.2г.1.05

КИНЕСКЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ У ЦЕНТРАЛНО-ИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ И ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ

Сажетак: У оквиру „Иницијативе појас и пут”, Кина је формирала платформу за сарадњу у области инвестиција са 11 земаља Европске уније у региону Централно-источне Европе и 5 земаља Западног Балкана (ЦИЕЗБ-16). Поред инфраструктурних пројеката, Кина је у овај регион пласирала средства и у виду страних директних инвестиција (СДИ). Циљ овог рада је да оцени значај кинеских инвестиција за 16 земаља региона. Анализирајући пласман средстава, може се закључити да су СДИ пласиране, пре свега, у земљама региона које су чланице ЕУ, док су инвестиције у инфраструктурне пројекте углавном усмерене у земље Западног Балкана, пре свега, у сектору саобраћаја. Инфраструктурни пројекти се финансирају тако што се владе земаља задужују код државних кинеских банака, те кредити имају карактер јавних зајмова, али услови задуживања имају и комерцијалне карактеристике. Поред тога, извођачи радова инфраструктурних пројеката су углавном кинеске компаније, које добрим делом запошљавају своје раднике и увозе материјале из Кине, тако да је позитивни ефекат по земљу дужника мањи. Па ипак, како земље Западног Балкана имају ограничен приступ европским фондовима и велику потребу за улагањем у инфраструктуру, оне у овим инвестиционим пројектима виде развојну шансу.

Кључне речи: Кина, инвестиције, инфраструктурни пројекти, Централноисточна Европа, Западни Балкан

Народна Република Кина је формирана 1949. године (Ping 2019) и у протеклих седамдесет година је остварила огроман привредни успон и геоекономску моћ (Лончар 2019). Сам појам геоекономија подразумева скуп мера које државе предузимају у циљу стварања глобалне конкурентске моћи (Жан, Савона 2007), са тежњом да овладају економским простором на основу трговин-

* sfilipovic@idn.org.rs

ске и технолошке премоћи (Babić 2010), при чему највиши животни стандард није примарни циљ (Luttwak 1999).

Држећи се геоекономије као стратешког правца развоја, Кина је 2013. године покренула „Иницијативу појас и пут” (Лемптон 2015), са циљем јачања економске и културне повезаности Азије, Европе и Африке. У основи Иницијативе су инвестиције у инфраструктуру, које укључују изградњу или модернизацију лука, железница, аутопутева, гасовода и нафтовода, као и информационо-комуникационе технологије.

Стратешки документ „Made in China 2025” из 2015. године, предвиђа да Кина постане светски лидер у великом броју високотехнолошких индустрија. Инспирирана немачким приступом развоја тзв. Индустрије 4.0 на бази дигитализације и иновација (Institute for Security & Development Policy, 2018), Кина је основала Фонд за напредну производњу и за те потребе обезбедила 2,7 млрд. ЕУР (Wübbecke и сар., 2016). Промоцијом и развојем високотехнолошких производа, Кина постепено мења инострану за кинеску технологију, унапређује конкурентност својих предузећа на домаћим тржиштима и подстиче њихову глобалну експанзију.

Кина је у неколико региона света покренула модел сарадње „+1”, који окупља земље одређеног региона и Кину, као јединог ванрегионалног учесника. У 11 земаља Централно-источне Европе (Бугарска, Хрватска, Чешка, Естонија, Мађарска, Летонија, Литванија, Пољска, Румунија, Словачка и Словенија) и 5 земаља Западног Балкана (Албанија, Босна и Херцеговина, Северна Македонија, Црна Гора и Србија)¹, Кина је успоставила модел сарадње „16+1”, који јача релацију ЕУ-Кина.

Анализирајући кинеске инвестиционе пројекте у региону ЦИЕЗБ-16, као и пласман кинеских страних директних инвестиција (СДИ), циљ рада је да утврди ефекте ових инвестиционих активности на посматране земље.

Структура рада је организована тако да прво поглавље даје хронолошки приказ како је Кина постала геостратешка сила. Друго поглавље анализира развојне пројекте Кине у региону ЦИЕЗБ-16, а треће поглавље анализира кинеске СДИ. У четвртном поглављу су анализирани услови задуживања, да би се на крају извели одређени закључци.

Кина као геостратешка сила

Прве економске реформе у НР Кини започеле су 1950-их година спровођењем убрзане индустријализације у до тада готово потпуно аграрној привреди. Нагло напуштање пољопривреде и масовни одлазак становништва у градове у време још увек неразвијене индустрије, не само да није довело до жељених економских резултата, него су погрешне мере довеле до велике глади у којој је у периоду 1959 – 1961. године живот изгубило око 14 милиона људи што је највећа смртност од глади икада (Harison, Palumbo 2019). Неуспешан

¹ Косово није део ове иницијативе јер Кина не признаје његову независност.

план индустријализације, кинеска културна револуција 1960-тих година и неефикасне реформе, у потпуности су девастирали и иначе неразвијену кинеску привреду (Filipović 2020). Тек крајем 1970-година, Кина је започела низ значајних привредних реформи, које ће уз процес либерализације и укључивање привреде у светске токове, допринети економском расту и смањењу сиромаштва.

Прилив СДИ је започео након успостављања дипломатских односа са Сједињеним Америчким Државама (САД) 1979. године. Јефтина радна снага и ниски трошкови мотивисали су инвеститоре за улагања, а трансфер технологије је отворио ново поглавље у развоју индустрије. НР Кина је полако почела да унапређује технолошку фазу производње, а јефтина кинеска роба је преузимала примат на светском тржишту. Тако је започео развој Кине као светске трговинске силе. Поређења ради, 1978. године извоз је чинио 4,6% БДП, док је 2019. године био 18,4% БДП. Према подацима Светске банке, извоз је 1978. године износио 6,8 млрд. УСД, а до 1985. године је достигао ниво од 25 млрд. УСД. Највиши ниво извоза достигнут је 2019. године од чак 2,64 билиона УСД (World bank, 2021a), чиме је Кина постала највећа трговинска сила света.

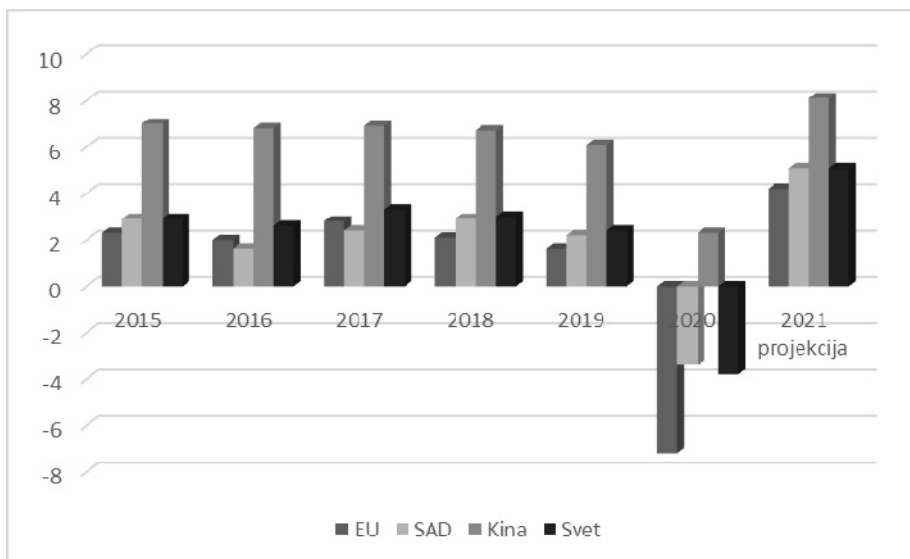
Кина није прихватила неолиберални концепт привреде (Тошкових, Филипових 2017), већ је 1993. увела тзв. „социјалистички тржишни економски систем”, а 1994. године је усвојила Закон о спољној трговини чиме је започела либерализацију спољне трговине. Преговори за улазак у Светску трговинску организацију су трајали чак 15 година (Xin 2014), тако да је тек 2001. године извозно тржиште постало отворено за кинеску робу. Захваљујући томе, Кина је 2013. године постала највећа трговинска сила са извозом од чак 2,3 билиона УСД што је чинило 24,6 % кинеског БДП, а до 2016. године је за чак 124 државе била највећи трговински партнер. Тако је Кина од 1970. године до данас, прешла пут од затворене економије до економије која је извозно оријентисана (Филипових, Гарић 2014).

Ипак, кинеска популација од око око 1,3 милијарди људи, није равномерно осетила побољшање квалитета живота, па се неједнакост продубила поготову у руралним срединама. Према подацима Светске банке за 2019. годину, БДП по глави становника износи тек око 10 хиљада долара, као и у другима земљама у развоју. План је да се у наредних пар година апсолутно сиромаштво искорени (China power 2021) и да до 2030. године чак 27% популације буде високо образовано (United nations 2021).

Кина годинама одржава континуитет високог економског раста, где је у периоду 1990–2020. године имала просечну стопу раста од 9,5% и чак 10 година стопу раста преко 10%. Захваљујући томе, Кина је још 2014. године престижна вредност БДП-а САД израженом у паритету куповне моћи. Према подацима Међународног монетарног фонда за 2019. годину, вредност кинеског БДП-а у паритету куповне моћи износила је 27,308 млрд. УСД, док је вредност америчког БДП-а била 21,439 млрд. УСД. Међутим, номинално посматрано БДП Кине је 2019. године био знатно нижи од америчког (Filipović 2020).

Пандемија вируса COVID-19 довела је до успоравања глобалне економије и према подацима ММФ-а за 2020. годину, процењен је пад светског БДП од 3,8%, док ће једино Кина бележити раст од 2,3%. Међутим, већ се 2021. године очекује раст у напредним земљама света од 4,2%, а у земљама у развоју 6,3% (Графикон 1), с тим што ће Кина достићи раст од чак 8,1% (IMF, 2021).

Графикон 1. Стопа економског раста у периоду 2015-2021, у %

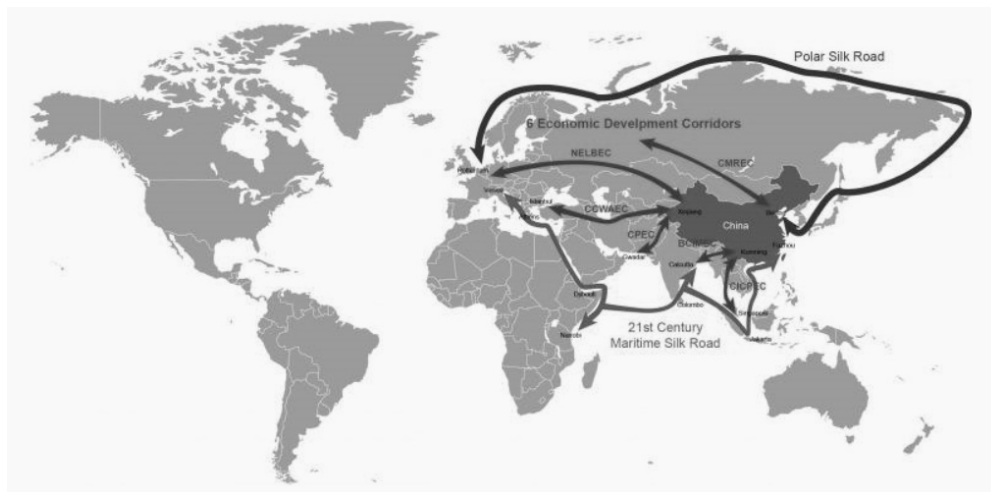

Извор: (2015-2019) World bank, 2021b; (2020-2021) IMF, 2021.

Данас се Кина пребацује на фазу споријег раста, баш због чињенице да се годинама труди да смањи зависност од извоза и преусмери раст на потрошњу. Такође, стални изазови су трговински рат са САД и смањена потражња за кинеском робом. Не може се избећи закључак да цео покушај САД да утиче на економско понашање Кине свакако има везе са снажним растом кинеске економије који би јој ускоро могао омогућити да постане највећа светска привреда (Николић, Николић 2019).

Процес глобализације омогућио је Кини стварање нове позиције у глобалном економском развоју. Тако је 2013. године промовисан кинески пројекат „Иницијатива појас и пут” који подразумева улагања у инфраструктуру како би се повезали региони у којима живи чак половина светске популације, односно који стварају петину светског БДП (Слика 1). Иницијатива је првобитно била замишљена као економски и поморски пут свиле за XXI век (Rošker 2016), али је 2018. године прошерена на Поларни пут свиле (Vang 2018). Базирајући се на промоцији међувладине сарадње, унапређењу инфраструктуре, трговине и токова капитала, као и културној и академској сарадњи (BRI 2021), Иницијатива покреће сарадњу са великим бројем земаља и отвара простор за капиталне инвестиционе пројекте (Zakić, Radisić 2019).

Слика 1. „Иницијатива појас и пут”

Извор: *Belt and Road Initiative*, <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/>

Кина и земље региона ЦИЕЗБ-16

Кина се суздржала од постављања наратива усмереног на истицање заједничке социјалистичке прошлости региону ЦИЕЗБ-16 (Clingendael Report, 2020). Зато је идентификовала ове земље као „врата” ка западноевропском тржишту (Вукова, et. al., 2018), те су овде кинеске инвестиције од стратешког значаја.

Све земље Западног Балкана (као и Бугарска) и балтичке државе имају потребу за значајним улагањима у инфраструктуру у распону од 8% (Литванија) до 12% (Босна и Херцеговина) БДП-а. С друге стране, Чешка, Словачка, Пољска и Словенија имају мање потребе (за замену и одржавање) на нивоу од око 3- 4% БДП.

Кинески инфраструктурни пројекти у региону ЦИЕЗБ-16 вреде око 18 млрд. ЕУР, од чега је у саобраћајну инфраструктуру усмерено око 10,4 млрд. УСД, а око 6,7 млрд. УСД у енергетику. Највећи број инвестиција је пласиран у Србији, Босни и Херцеговини и Мађарској.

Кинески инфраструктурни пројекти често допуњују пројекте ЕУ, нарочито у енергетском сектору. У саобраћајном сектору постоји више преклапања између активности Кине и ЕУ, посебно на Западном Балкану, где је кинеско финансирање много значајније баш због слабог приступа ових земаља европским фондовима. Тако је Западни Балкан постао интересантно тржиште за кинеске инвестиције, док је Кина прва азијска држава која је подржала изградњу путне инфраструктуре на овом простору како би остварила приступ европским тржиштима (Јанаковић, Јанаковић 2019).

Табела 1. *Кинески инвестициони пројекти у ЦИЕЗБ-16 у транспортном сектору, 2010-2020. године, у млрд. УСД*

Година	Инвеститор	Суб-сектор	Држава	Млрд. УСД
2010	China Commu. Constr.	Путеви	Србија	0,260
2013	Shandong Gaosu	Путеви	Србија	0,330
2013	Power Construction Corp	Путеви	С. Мкд	0,370
2014	China Commu. Constr.	Путеви	Ц.Гора	1,120
2014	Power Construction Corp	Путеви	С. Мкд	0,120
2016	China Commu. Constr.	Пошта	Летонија	0,110
2016	China Commu. Constr.	Путеви	Србија	0,230
2017	Shandong Gaosu	Путеви	БиХ	0,640
2017	China Commu. Constr.	Путеви	Србија	0,520
2017	China Railway Engin.	Железница	Србија	0,350
2017	State Construction Engin.	Аеродром	Словенија	0,790
2018	China Commu. Constr.	Путеви	Хрватска	0,340
2018	China Railway Engin, China Commu. Constr.	Железница	Србија	1,090
2018	Power Construction Corp	Путеви	Србија	0,220
2019	Sinomach	Пошта	Бугарска	0,130
2019	China Railway Engin.	Железница	Мађарска	1,040
2019	State Construction Engin., Power Construction Corp, China Comm. Constr.	Путеви	БиХ	0,100
2019	Power Construction Corp	Путеви	Пољска	0,190
2020	China Railway Engin.	Железница	Мађарска	1,040
2020	Shandong Gaosu	Путеви	Србија	0,180
2020	Power Construction Corp	Железница	Пољска	0,530
2020	China Commu. Constr.-led Unit	Путеви	Србија	0,710

Извор: *China Global Investment Tracker*

Подаци у табели 1 показују да је у периоду 2010-2020. године, у транспорту пласирано највише средстава у Србији (3,89 млрд. УСД), а следе Мађарска (2.08 млрд. УСД) и Црна Гора (1.12 млрд. УСД). Инвестиције су имале цикличан карактер, али је од укупно 10,4 млрд. УСД, колико је пласирано у саобраћај, највише инвестирано 2020. године (2,4 млрд. УСД).

Подаци у табели 2 показују да је у истом периоду, у енергетском сектору највише пласирано средстава у Румунији (2,11 млрд. УСД), а следе Босна и Херцеговина (1,79 млрд. УСД) и Србија (1,73 млрд. УСД). Од укупно 6,73 млрд. УСД, колико је пласирано у енергетском сектору (гасна инфраструктура, рудници угља, хидроелектране), највише је инвестирано 2013. године и 2017. године.

Табела 2. Кинески инвестициони пројекти у ЦИЕЗБ-16 у енергетском сектору, 2010-2020. године, у млрд. УСД

Година	Инвеститор	Суб-сектор	Држава	Млрд. УСД
2010	Dongfang Electric	Рудници угља	БиХ	0,710
2010	Sinomach	Рудници угља	Србија	0,340
2012	Huadian	Рудници угља	Румунија	1,300
2013	China Energy Engin.	Рудници угља	Пољска	0,560
2013	Power Constr. Corp	Гас	БиХ	0,280
2013	Ming Yan	Алтернатива	Румунија	0,540
2013	Sinomach	Алтернатива	Пољска	0,190
2014	Sinomach	Рудници угља	Румунија	0,270
2015	Dongfang Electric	Рудници угља	БиХ	0,460
2016	Sinomach	Гас	Србија	0,230
2017	Power Constr. Corp		Пољска	0,150
2017	Shanghai Electric	Гас	Србија	0,210
2017	Sinomach	Рудници угља	Србија	0,720
2017	State Power Invest.	Алтернатива	Ц. Гора	0,100
2017	Power Constr. Corp		Србија	0,230
2020	China Natio. Buil. Mater.	Алтернатива	Пољска	0,100
2020	China Energy Engin.	Хидроелект.	БиХ	0,220
2020	China Energy Engin.	Рудници угља	БиХ	0,120

Извор: *China Global Investment Tracker*

Кинески инвестициони пројекти су остварени у знатно мањем обиму (0,98 млрд. УСД) и у осталим секторима као што су: некретнине, логистика, информационо-технологије и комуналије (Табела 3), а највеће инвестиције су реализоване у Србији (0,48 млрд. УСД).

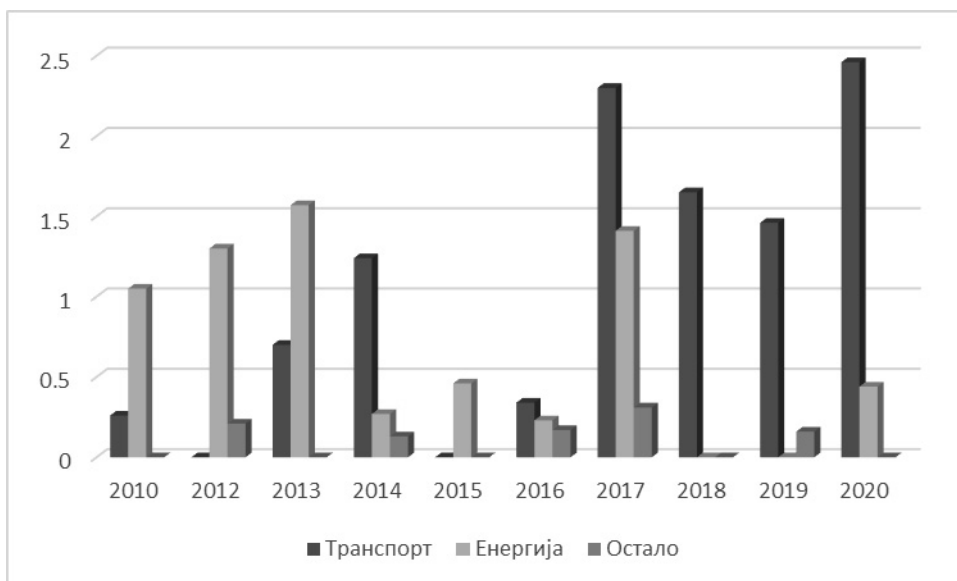
Табела 3. Кинески инвестициони пројекти у ЦИЕЗБ-16 у осталим секторима, 2010-2020. године, у млрд. УСД

Година	Инвеститор	Сектор	Суб-сектор	Држава	Млрд. УСД
2012	Sinoma	Некретнине	Грађевинарст.	Бугарска	0,210
2014	China Natio. Buil. Mat.	Логистика		Хрватска	0,130
2016	Huawei	Технологија	Телекомуник.	Србија	0,170
2017	Sinomach	Комуналије		Србија	0,310
2019	Sinomach	Некретнине	Грађевинарст.	С. Мкд.	0,160

Извор: *China Global Investment Tracker*

У посматраном периоду, у инфраструктурне пројекте највише је инвестирано 2017. године (4,02 млрд. УСД) и 2020. године (2,9 млрд. УСД). Приметно је да су инвестиције у енергетски сектор биле доминантније у почетку, док крајем посматраног периода доминирају инвестиције у саобраћај (Графикон 2).

Графикон 2. Укупни кинески инвестициони пројекати у транспортном, енергетском и сектору остало, 2010-2020. године, у млрд. УСД

Извор: Аутори на бази China Global Investment Tracker

Кинеске стране директне инвестиције у региону ЦИЕЗБ-16

Како се након интернационализације већина кинеских компанија суочила са потешкоћама у прилагођавању како другачијег пословног модела тако и различитог политичког, социјалног и економског окружења, као најбољи начин за позиционирање на тржишту кинески инвеститори су видели у стратегији преузимања компанија са значајним тржишним уделом, што је био случај са компанијама и банкама на тржишту региона ЦИЕЗБ-16 (Le Corre 2018).

Износ СДИ из Кине у земљама ЦИЕЗБ-16 је био скроман, што је вероватно резултат глобалне економске кризе 2008. године. Ипак, у периоду 2010-2020. године пласирано је око 1,3 млрд. ЕУР, а земље највећи примаоци СДИ су Чешка (631 мил. ЕУР) и Мађарска (255 мил. ЕУР). Ова чињеница је и разумљива с обзиром да су за кинеске инвеститоре привлачније земље чланице ЕУ јер улагањем у једну ЕУ чланицу, снабдева се целокупно тржиште ЕУ, а и сама ЕУ има велик број трговинских споразума са другим тржиштима. Поред тога, аквизицијама се стиче приступ развијеним технологијама (Jasimovic et al., 2018).

Кинеске СДИ у региону Западног Балкана готово да нису постојале пре 2014. године. У односу на укупне кинеске СДИ у ЦИЕЗБ-16 региону, Западни Балкан је имао учешће од свега 2,6%. СДИ су пласиране једино у Северној Македонији и Србији.

Северна Македонија је имала прилив кинеских СДИ 2015. године (10 мил. ЕУР) и 2016. године (37 мил. ЕУР). У Србији је 2015. године пласирано 120 мил. ЕУР од стране кинеске компаније „Mei Ta” за делове у аутомобилској индустрији (Government of the Republic of Serbia, 2020) и компаније „Jonson Electric” која је инвестирала 50 мил ЕУР у фабрику за производњу електромотора (Intercity broker 2015). Потом је, 2016. године кинеска државна компанија „Hestil” (HBIS), купила „Железару Смедерево” за 46 мил. ЕУР (Seaman и сар., 2017). Кинеска компанија „Zijin Mining Group” је 2018. године постала власник 65% РТБ Бор, а по основу уговора о стратешком партнерству којим се обавезала на инвестицију од 1,26 млрд. УСД за надоградњу, проширење и изградњу четири рудника и топионице и додатних 350 мил. УСД за докапитализацију (Николић, Петровић 2020).

За регион ЦИЕЗБ-16, од значаја је и оснивање неколико кинеских инвестиционих фондова (Фонд Пута Свице, Кина-ЕУ фонд за заједничко улагање и кинеска ЕКСИМ банка тј. Кинеска развојна банка). Фонд Пута Свице са капиталом од око 40 млрд. УСД првенствено послује кроз улагања у капитал, инфраструктуру, енергију и развој, индустријске капацитете и финансијску сарадњу. Од 2017. године закључено је петнаест уговорних пројеката, са инвестиционом обавезом од око 6 млрд УСД, а даља финансијска сарадња је приоритет за иницијативу „16+1”.

Уколико се анализира пласман кинеских СДИ у ЕУ, примећује се да након деценије двоцифреног раста прилива и врхунца 2016. године (37 млрд. ЕУР), следи нагли пад. Разлог томе су и административна ограничења и кампања раздуживања које је увела Кинеска влада, а која су смањила способност кинеских фирми да финансирају куповину иностране имовине. У 2019. години кинеске СДИ у ЕУ су биле 12 млрд. ЕУР, што представља пад од 33% у односу на претходну годину. Поред тога, кинеске компаније се суочавају са притиском ликвидности, с обзиром на успоравање домаће економије (Kratz и сар., 2020).

Услови кинеских зајмова

Инвестиције у инфраструктуру су добар подстицај већини економија, али поставља се питање услова задуживања. Кинески инвестициони пројекти уговарају тако што владе земаља подижу кредите код кинеских банака. С друге стране, извођачи су кинеске компаније (углавном у државном власништву), материјали се увозе из Кине, а све чешће су и запослени (поготово на руководећим позицијама) кинески држављани, тако да су ефекти инвестиција у инфраструктуру много мањи за локално становништво. Не ретко чују се критике да поступци јавних набавки нису транспарентни, а огромни зајмови кинеских банака повећавају однос спољног дуга према БДП-у, што доводи до такозване „замке дуга” (Alloussi и сар., 2020).

Уколико се анализирају земље Западног Балкана, у којима су много заступљеније инвестиције у инфраструктурне пројекте, подаци за 2019. годину

показују да је учешће кинеских зајмова највеће у случају Црне Горе. У Црној Гори, где је крајем 2019. године јавни дуг чинио 65,03% БДП, кредит Кинеско експорт-импорт банке (671,1 мил. ЕУР) чини чак 17% јавног дуга. Према подацима Управе за јавни дуг, Република Србије је крајем 2019. године имала директни јавни дуг према Кинеској експорт-импорт банци од 1 млрд. ЕУР, што је тек око 4% укупног јавног дуга (јавни дуг је крајем 2019. године износио око 52,5% БДП).

Кинески зајмови имају специфичне карактеристике у поређењу са позајмицама других јавних поверилаца. Мада Кина зајмове води као званичне позајмице, услови позајмљивања су углавном комерцијални. У земљама са ниским дохотком, кинески зајмови се одобравају по каматним стопама од 2-3%, док билатерални и мултилатерални повериоци одобравају бескаматне зајмове. Код земаља у развоју и земаља са средњим доходком, зајмови се углавном дају по тржишним условима са каматним стопама упоредивим на тржишту приватних обвезница или зајмова. Генерално, зајмови су деноминирани у доларима и обезбеђени су колетералом у роби (приходи од извоза сировина или пољопривредних производа) или правом повериоца да заплени добит државних предузећа, што чини јединствен систем осигурања међународног зајма у свету (Horn и сар., 2019).

Такође, институционално и правно посматрано, кинески зајмови имају комерцијалне карактеристике. Зајмове одобравају државне банке и предузећа, док уговори о позајмици изгледају као комерцијални зајмови, са клаузулама о тајности и арбитражи по којој су у споровима надлежни кинески судови (United States Senate 2018). У периоду 2000-2017. године, више од половине укупних кинеских зајмова одобрено је по комерцијалним условима, док се тек 15% односило на концесијске услове. У истом периоду више од 75% укупних иностраних зајмова одобравају две највеће државне банке (Кинеска експорт-импорт банка и Кинеска развојна банка) које одговарају државном савету. Међутим, у јавности се све више инсистира на већој транспарентности иностраних активности позајмљивања објављивањем података о билансу стања и потраживањима ове две банке (Horn и сар., 2019).

Тренд пада кинеских зајмова је приметан од 2014. године, након пада глобалних цена робе, а нараочито услед пандемије вируса COVID-19. С обзиром на број финансираних пројеката, поставља се и питање њихове финансијске одрживости. Такође, пад долара би умањио вредност кинеског постојећег портфела обвезница - што значи да би Кина могла реално изгубити стотине милијарди долара (Николић, Петровић 2020). Претпоставља се да ће у будућности бити мање билатералних зајмова кинеских банака, што је резултат строжијег заокрета кинеске владе према управљању ризиком из 2017. године. Неки економисти су мишљења да пандемија COVID-19 може означити крај ере кинеског међународног финансирања развоја. Дакле, да до тога не би дошло Кина мора зауставити инопозајмљивање и истражити нове идеје за ребаланс, јер је стварни проблем повраћај уложеног (Olander 2020).

Закључак

НР Кина је 2012. године склопила споразум са 16 земаља ЦИЕЗБ-16 са циљем за успостављањем сарадње у области инфраструктурних пројеката, што је у складу са „Иницијативом појас и пут”. Иако су земље овог региона раније биле социјалистички оријентисане, Кина се у овом региону окренула компаративним предностима које поред добре стратешке позиције и пута ка развијеном западноевропском тржишту, карактерише релативно јефтина радна снага.

Основни мотив за кинеске СДИ су приступ тржишту ЕУ и напредним технологијама, тако да је највећи део инвестиција усмерен управо у земље чланице ЕУ. С друге стране, зајмови за инфраструктурне пројекте су више пласирани ка земљама Западног Балкана (пре свега, у сектору саобраћаја), које још увек имају слаб приступ европским фондовима.

Иако се ради о јавним зајмовима, они имају и комерцијалне карактеристике. Највећи број зајмова одобравају две кинеске државне банке, а уговори имају клаузуле о тајности и арбитражи по којој су у споровима надлежни кинески судови. Поред тога, извођачи радова инфраструктурних пројеката су углавном кинеске компаније, које добрим делом запошљавају своје раднике и увозе материјале из Кине, тако да је позитивни ефекат по земљу дужника мањи. Па ипак, земље Западног Балкана имају ограничен приступ европским фондовима и велику потребу за улагањем у инфраструктуру, те у овим инвестиционим пројектима виде развојну шансу.

Литература

1. Alloussi Dyria, Guce Armando, Klein Felix, Milutinovic Nevena, Planincic Vlado & Xhambazi Visar, 2020. Will the Western Balkan countries fall for China's "debt-trap diplomacy"? United Europe competitive and diverse. 12 October, 2020 <https://www.united-europe.eu/2020/10/will-the-western-balkan-countries-fall-for-chinas-debt-trap-diplomacy/>
2. Babić Blagoje, 2010. Odnosi Kine i Evropske unije: geoeкономска осовина u развоју. Medjunarodni Problemi. Br. 3. (str. 418–462) <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0025-8555/2010/0025-85551003418B.pdf>
3. Belt and road initiative-BRI, 2021. Visited: February 01, 2021. <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road>
4. Bykova Alexandra, Mahdi Ghodsi, Doris Hanzl-Weiss, Mario Holzner, Gábor Hunya & Robert Stehrer, 2018. Economic Policy Implications of the Belt and Road Initiative for CESEE and Austria, Policy Notes and Reports, No. 23, Vienna: The Vienna Institute for International Economic Studies. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/204266/1/wiiw-pol-notes-23.pdf>
5. China Global Investment Tracker. 2021. Visited: February 10, 2021. <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

6. China power. 2021. Is China Succeeding at Eradicating Poverty? Center for strategic & international studies. Feb 15, 2021 <https://chinapower.csis.org/poverty/>
7. Clingendael Report, 2020. China's approach to the Western Balkans. August report, 2020. <https://www.clingendael.org/pub/2020/china-and-the-eu-in-the-western-balkans/1-chinas-approach-to-the-western-balkans/>
8. Government of the Republic of Serbia, 2020. Invest in Serbia-Opportunities for Investors from China. September, 2020. <https://ras.gov.rs/uploads/2020/10/eng-opportunities-for-investors-from-china-ras-1.pdf>
9. Xin Chen, 2014. China-EU Trade and Economic Relationship (2003-2013). https://www.researchgate.net/publication/268217594_China-EU_Trade_and_Economic_Relations_2003-2013
10. Filipović, Sanja. 2020. *Efekti trgovinske rata na Evropu*. U: Izazovi održivog razvoja u Srbiji i Evropskoj uniji. Edicija Zbornici. Beograd: Institut društvenih nauka. (str. 28-45) http://iriss.idn.org.rs/479/1/SFilipovic_Izazovi_odrzivog_razvoja.pdf
11. Филиповић Сања и Гарић Данко, 2014. Анализа узрока глобалне платнобилансне неравнотеже. Пословна економија. вол. 8. бр. 2. (стр. 277-300) <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/1820-6859/2014/1820-68591402277F.pdf>
12. Harison Virdžinija & Palumbo Danijele, 2019. Kako je Kina postala svetsko ekonomsko čudo. London: BBC.
13. Horn Sebastian, Carmen M. Reinhart, Christoph Trebesch, 2019. *China's overseas lending*. Massachusetts: National bureau of economic research. Cambridge. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w26050/revisions/w26050.rev0.pdf
14. International monetary fund (IMF), 2021. World Economic Outlook Update: Policy Support and Vaccines Expected to Lift Activity. January, 2021. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/01/26/2021-world-economic-outlook-update>
15. Institute for Security & Development Policy, 2018. Made in China 2025. June, 2018. (pp. 9) <https://isdip.eu/publication/made-china-2025/>
16. Intercity broker, 2015. "Johnson Electric" investira 50 mil EUR i zapošljava 2.400 radnika. Jul 23, 2015. <http://www.icbbg.rs/ser/vesti.php?ID=23773>
17. Janačković Marko i Janačković Tanja, 2019. Kineska strane direktne investicije u Evropskim zemljama. Ekonomski izazovi. God. VIII. Br. 16. (str. 28-39) <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/2217-8821/2019/2217-88211916028J.pdf>
18. Jacimovic Danijela, Dragutinovic-Mitrovic Radmila, Bjelic Predrag, Tianping K & Rajkovic Milos, 2018. The role of Chinese investments in the bilateral exports of new E.U. member states and Western Balkan countries, Economic Research - Ekonomska Istraživanja, Num. 31:1, (pp. 1185-1197) doi:10.1080/1331677X.2018.1456357
19. Ping Ji, 2019. Kineski razvoj prilika je za cijeli svijet. Sarajevo: Embassy of the Peoples Republic of China in Bosnia and Herzegovina. 03 June. 2019. http://ba.chineseembassy.org/ba/gdxw_10/t1690764.htm

20. Kratz Agatha, Huotari Mikko, Henemann Thilio & Ascesati Rebecca, 2020. Chinese FDI in Europe: 2019 Update. Special Topic: Research Collaborations. MERICS. <https://merics.org/en/report/chinese-fdi-europe-2019-update>
21. Le Corre Philippe, 2018. Chinese Investments in European Countries: Experiences and Lessons for the “Belt and Road” Initiative. <https://carnegieendowment.org/files/RethinkingtheSilkRoad.pdf>
22. Лемптон Дејвид М., 2015. Следити лидера – руковођење Кином од Денг Сјаопинга до Си Ђинпинга. Београд: ЦИРСД.
23. Лончар Мирела, 2019. Конфуцијанизам као основа „Иницијативе појас и пут”. Нови Сад Културни центар Новог Сада. <https://www.kcns.org.rs/agora/konfucijanizam-kao-osnova-inicijative-pojas-i-put/>
24. Luttwak Edward, 1999. *Turbo capitalism: winners and losers in the global economy*, New York: Harper and Collins Publishers.
25. Николић Горан и Петровић Гордана, 2020. Економски и технолошки успон Кине као весник нове глобалне геополитичке констелације. Национални интерес. бр. 38. (стр. 121-144)
26. Николић Горан и Николић Иван, 2019. Трговински рат САД против Кине: Економски или геополитички конфликт? Култура полиса. бр. 39/2019. (стр. 277-296)
27. Николић Горан и Петровић Предраг, 2020. Трговинско-технолошки рат Америке и Кине као почетак новог хладног рата? Национални интерес. бр. 37. (стр. 135-162)
28. Olander Claude Eric, 2020. Reaction to New Data That Reveals “Chinese Overseas Lending Collapse”. The ChinAfrica project. 09 December. 2020. <https://chinaafricaproject.com/2020/12/09/reaction-to-new-data-that-reveals-chinese-overseas-lending-collapse/>
29. Rošker Jana, 2016. *Modern Confucianism and the Concept of „Asian Values”*. Asian Studies. Br. IV-1. (pp. 153-164)
30. Seaman John, Huotari Mikko & Otero-Iglesias Miguel, 2017. Chinese Investment in Europe: A Country-Level Approach. ETNC Report. December 2017. <http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/e982d7b7-9720-43b9-a627-2b0e558bd0c4/Chinese-investment-Europe-Report-ETNC.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=e982d7b7-9720-43b9-a627-2b0e558bd0c4>
31. Тоšković, Jelena i Sanja Filipović, 2017. Neoliberalni koncept privrede u zemljama Zapadnog Balkana. Београд: Економски институт.
32. United nations, 2021. Sustainable development goals. Visited: February, 2021. <https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/sustainable-development-goals/background.html>
33. United States Senate, 2018. Senators’ Letter to Michael Pompeo and Steven Mnuchin. August 3, 2018. <https://www.grassley.senate.gov/imo/media/doc/IMF%20China%20Belt%20and%20Road%20Initiative%20Letter.pdf>

34. Vang Jivei, 2018. Kina povezuje svet; Na čemu se zasniva „Inicijativa Pojas i put”. Beograd: CIRSD.
35. World bank, 2021a. Data indicator, February 2021.
<https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?end=1979&start=1978&view=chart>
36. World bank, 2021b. *Data*. February 2021.
<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?end=2015&start=2014&view=chart>
37. Wübbeke Jost, Meissner Mirjam, Zenglein J. Max, Ives Jaqeline & Conrad Björn, 2016. Made in China: The making of a high-tech superpower and consequences for industrial countries. Berlin: MERICS.
https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/MPOC_No.2_MadeinChina_2025.pdf
38. Zakić Katarina i Radisić Bojan, 2019. China's Belt and Road Investment projects in the Balkan Countries: Six years after. *The Review of International Affairs*, Vol. LXX, No. 1175. (pp. 48-68)
<https://www.diplomacy.bg.ac.rs/pdf/ria/2019/RIA-1175.pdf>
39. Жан Карло и Паоло Савона. 2007. Выводы: геоекономика как инструмент геополитики, Геоекономика. (стр. 3)

SANJA FILIPOVIĆ*
Institute of Social Sciences
Belgrade
JELENA IGNJATOVIĆ
Mlekara Šabac A.D.
Šabac

Review work
Received: 15.03.2021
Approved: 28.04.2021
Page: 73–86

CHINESE INVESTMENT IN CENTRAL EASTERN EUROPE AND THE WESTERN BALKAN

Summary: As part of the “Belt and Road Initiative”, China has established a platform for cooperation in the field of investment with 11 European Union countries in the region of Central and Eastern Europe and 5 countries in the Western Balkan (CEEWB-16). In addition to infrastructure projects, China has invested in this region in the form of foreign direct investments (FDI). The aim of this paper is to estimate the importance of Chinese investments for 16 countries in the CEEWB-16 region. Analyzing the placement of funds, it can be concluded that FDI are placed primarily in the countries of the region that are members of the EU, while investments in infrastructure projects are mainly directed to the countries of the Western Balkans, primarily in the transport sector. Infrastructure projects are financed by the governments of the countries borrowing from state-owned Chinese banks, and these loans have the character of public loans, but the conditions of borrowing also have commercial characteristics. In addition, the contractors of infrastructure projects are mainly Chinese companies, which largely employ their workers and import materials from China, so that the positive effect on the debtor's country are smaller. However, as the countries of the Western Balkans have limited access to European funds and a great need to invest in infrastructure, they see these investment projects as a development opportunity.

Keywords: China, investments, infrastructure projects, Central and Eastern Europe, Western Balkan

The People's Republic of China was formed in 1949 (Ping, 2019) and in the last seventy years it achieved a huge economic rise and geoeconomic power (Lončar, 2019). The very notion of geoeconomics implies a set of measures that

* sfilipovic@idn.org.rs

countries take in order to create global competitive power (Jean, Savona, 2007), with the aspiration to control the economic space on the basis of trade and technological superiority (Babic, 2010), where the highest standard of living is not the primary goal (Luttwak, 1999).

Adhering to geoeconomics as a strategic direction of development, China launched the “Belt and Road Initiative” in 2013 (Lempton, 2015), with the goal of strengthening the economic and cultural ties between Asia, Europe and Africa. The Initiative is based on investments in infrastructure, which include the construction or modernization of ports, railways, highways, gas and oil pipelines, as well as information and communication technologies.

The strategic document “Made in China 2025” adopted in 2015, envisages that China will become a world leader in a large number of high-tech industries. Inspired by the German approach to the development of the so-called Industry 4.0 based on digitalization and innovation (Institute for Security & Development Policy, 2018), China established the Fund for Advanced Production and provided EUR 2.7 billion for that purpose (Wübbecke et al., 2016). By promoting and developing high-tech products, China is gradually changing overseas for Chinese technology, improving the competitiveness of its companies on domestic markets and encouraging their global expansion.

China has launched a “+1” cooperation model in several regions of the world, which brings together the countries of a certain region and China, as the only non-regional participant. In 11 countries of Central and Eastern Europe (Bulgaria, Croatia, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia and Slovenia) and 5 countries of the Western Balkan (Albania, Bosnia and Herzegovina, Northern Macedonia, Montenegro and Serbia)¹, China has established a “16 + 1” cooperation model, which strengthens the EU-China relationship.

Analyzing Chinese investment projects in the CEEWB-16 region, as well as the placement of Chinese foreign direct investments (FDI), the aim of this paper is to determine the effects of these investment activities in the observed countries.

The structure of the paper is organized so that the first chapter gives a chronological overview of how China has become a geostrategic power. The second chapter analyzes China's development projects in the CEEWB-16 region, and the third chapter analyzes Chinese FDI. In the fourth chapter, the conditions of borrowing are analyzed, in order to finally draw certain conclusions.

China as a geostrategic power

The first economic reforms in the People's Republic of China began in the 1950s with the implementation of accelerated industrialization in the hitherto

¹ Kosovo is not part of this initiative because China does not recognize its independence.

almost entirely agrarian economy. The abrupt abandonment of agriculture and the mass exodus of the population to cities at a time of still undeveloped industry, not only did not lead to the desired economic results, but also the wrong measures led to a great famine. In period 1959 – 1961 approximately 14 million lives were lost and this is the highest hunger mortality ever (Harrison, Palumbo, 2019). The unsuccessful plan of industrialization, the Chinese cultural revolution in the 1960s and inefficient reforms, completely devastated the otherwise underdeveloped Chinese economy (Filipović, 2020). Only in the late 1970s, China began a series of significant economic reforms, which, along with the process of liberalization and the inclusion in the world economy trade, contributed to economic growth and poverty reduction.

The inflow of FDI has begun after the establishment of diplomatic relations with the United States of America (USA) in 1979. Cheap labor and low costs have motivated foreign companies to invest, and technology transfer has opened a new chapter in the development of the Chinese industry. The People's Republic of China has slowly started to improve the technological phase of production, and cheap Chinese goods have taken precedence on the world market. Thus began the development of China as a world trading power. For comparison, in 1978, exports accounted for 4.6% of GDP, while in 2019 it was 18.4% of GDP. According to the World Bank, exports in 1978 amounted to 6.8 billion USD, and by 1985 it had reached the level of 25 billion USD. The highest level of exports was reached in 2019 of as much as 2.64 trillion USD (World Bank, 2021a), making China the world's largest trading power.

China did not accept the neoliberal concept of the economy (Tošković, Filipović, 2017), but in 1993 introduced the so-called “Socialist market economic system”, and in 1994 it adopted the Law on Foreign Trade, which began the liberalization of foreign trade. Negotiations for joining the World Trade Organization lasted for 15 years (Xin, 2014), so that only in 2001 the world market became open for Chinese goods. Thanks to that, China became the largest trading power in 2013 with exports of 2.3 trillion USD, which accounted for 24.6% of China's GDP, and by 2016, it was the largest trading partner for more than 124 countries. Thus, from 1970 until today, China has crossed the path from a closed economy to an export-oriented economy (Filipović, Garić, 2014).

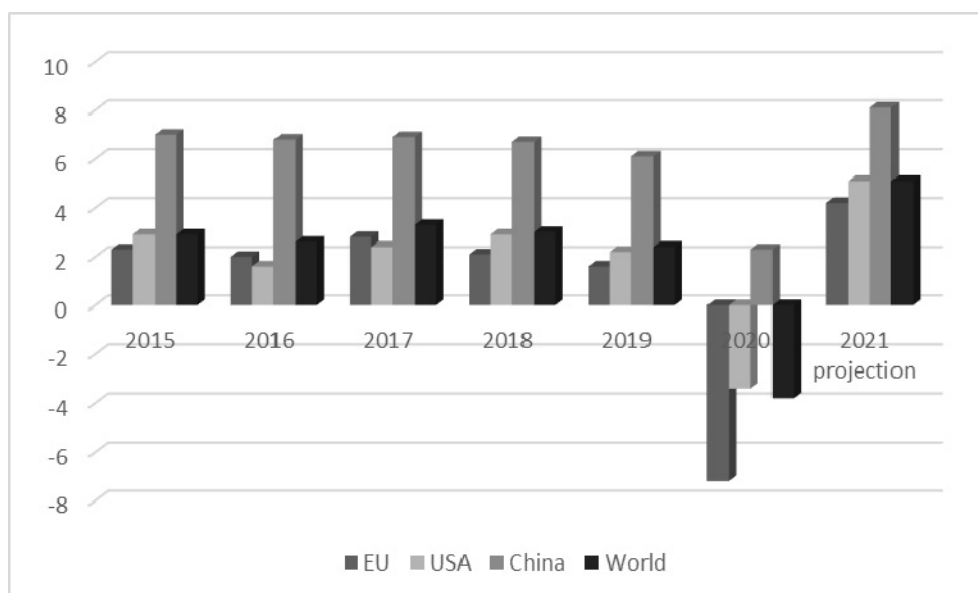
However, the Chinese population of about 1.3 billion people did not evenly feel the improvement in the quality of life, so inequality deepened, especially in rural areas. According to the data of the World Bank for 2019, the GDP per capita is only about 10 thousand dollars, as in other developing countries. The plan is to eradicate absolute poverty in the next few years (China power, 2021) and to have as many as 27% of the highly educated population by 2030 (United Nations, 2021).

China has maintained the continuity of high economic growth for years. In the period 1990-2020, the average growth rate was 9.5% and even 10 years a

growth rate was over 10%. Thanks to that, in 2014 China exceeded the value of the United State's GDP, expressed in purchasing power parity. According to the data of the International Monetary Fund for 2019, the value of Chinese GDP in purchasing power parity amounted to 27.308 billion. USD, while the value of the United State's GDP was 21.439 billion. USD. However, in nominal terms, China's GDP in 2019 was significantly lower than the United State's (Filipović, 2020).

The pandemic of the COVID-19 virus has led to a slowdown in the global economy, and according to IMF data for 2020, the estimated decline in world's GDP is 3.8%, while China will record economic growth of 2.3%. However, already in 2021, it is expected that economic growth in advanced countries will be 4.2%, and 6.3% in developing countries (Chart 1), while China will reach a growth of 8.1% (IMF, 2021).

Figure 1. *Economic growth in % for the period 2015-2021.*

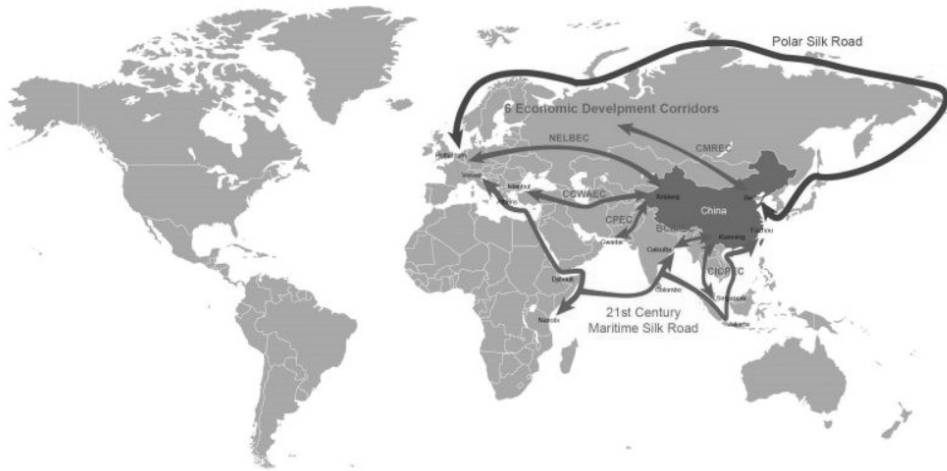

Source: (2015-2019) World bank, 2021b; (2020-2021) IMF, 2021.

Today, China is moving to a phase of slower economic growth, precisely due to the fact that it has been trying for years to reduce its dependence on exports and redirect growth to consumption. Also, the constant challenges are the trade war with the USA and the reduced demand for Chinese goods. One cannot avoid the conclusion that the entire attempt of the USA to influence China's economic behavior certainly has something to do with the strong growth of the Chinese economy, which could soon enable it to become the world's largest economy (Nikolić, Nikolić, 2019).

The process of globalization has enabled China to create a new position in global economic development. Thus, in 2013, the Chinese project “Belt and Road Initiative” was promoted, which includes investments in infrastructure in order to connect regions in which a live half of the world's population and which generate fifth of the world's GDP (Figure 1). The initiative was originally conceived as an economic and maritime silk road for the 21st century (Rošker, 2016), but in 2018 it was expanded to the Polar Silk Road (Wang, 2018). Based on the promotion of intergovernmental cooperation, improvement of infrastructure, trade and capital flows, as well as cultural and academic cooperation (BRI, 2021), the Initiative promotes cooperation with a large number of countries and opens space for capital investment projects (Zakić, Radisić, 2019).

Picture 1. “Belt and Road Initiative”

Source: *Belt and Road Initiative*, <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road/>

China and the countries of the CEEWB-16 region

China has refrained from setting up a narrative aimed at highlighting the common socialist past of the CEEWB-16 region (Clingendael Report, 2020). That is why she identified these countries as a “door” to the Western European market (Bykova, et. Al., 2018), and Chinese investments are of strategic importance here.

All Western Balkan countries (as well as Bulgaria) and the Baltic states need significant investments in infrastructure ranging from 8% (Lithuania) to 12% (Bosnia and Herzegovina) of GDP. On the other hand, the Czech Republic, Slovakia, Poland and Slovenia have less needs (for replacement and maintenance) at around 3-4% of GDP.

Chinese infrastructure projects in the CEEWB-16 region are worth about USD 18 billion, of which about USD 10.4 billion was directed to the transport infrastructure and about USD 6.7 billion in energy. The largest number of investments was placed in Serbia, Bosnia and Herzegovina and Hungary.

Chinese infrastructure projects are often complement of the EU projects, especially in the energy sector. In the transport sector, there are several overlaps between the activities of China and the EU, especially in the Western Balkan countries, where Chinese financing is much more important precisely because of the poor access of these countries to European funds. Thus, the Western Balkan countries became an interesting market for Chinese investments, while China is the first Asian country which supports the construction of road infrastructure in this area in order to gain access to European markets (Janackovic, Janackovic, 2019).

Table 1. *Chinese investment projects in CEEWB-16 in transport sector for period 2010-2020, in billion USD*

Year	Investor	Sub-sector	State	Bill. USD
2010	China Commu. Constr.	Auto	Serbia	0.260
2013	Shandong Gaosu	Auto	Serbia	0.330
2013	Power Construction Corp	Auto	N. Mac	0.370
2014	China Commu. Constr.	Auto	Montenegro	1.120
2014	Power Construction Corp	Auto	N. Mac	0.120
2016	China Commu. Constr.	Shipping	Latvia	0.110
2016	China Commu. Constr.	Auto	Serbia	0.230
2017	Shandong Gaosu	Auto	Bos&Herc	0.640
2017	China Commu. Constr.	Auto	Serbia	0.520
2017	China Railway Engin.	Rail	Serbia	0.350
2017	State Construction Engin.	Aero	Slovenia	0.790
2018	China Commu. Constr.	Auto	Croatia	0,340
2018	China Railway Engin,China Commu. Constr.	Rail	Serbia	1.090
2018	Power Construction Corp	Auto	Serbia	0.220
2019	Sinomach	Shipping	Bulgaria	0.130
2019	China Railway Engin.	Rail	Hungary	1.040
2019	State Construction Engin., Power Construction Corp, China Comm. Constr.	Auto	Bos&Herc	0.100
2019	Power Construction Corp	Auto	Poland	0.190
2020	China Railway Engin.	Rail	Hungary	1.040
2020	Shandong Gaosu	Auto	Serbia	0.180
2020	Power Construction Corp	Rail	Poland	0.530
2020	China Commu. Constr.-led Unit	Auto	Serbia	0.710

Source: *China Global Investment Tracker*

The data in Table 1 show that in the period 2010-2020 most funds invested in transport weren in Serbia (USD 3.89 billion), followed by Hungary (USD 2.08 billion) and Montenegro (USD 1.12 billion). Investments had a cyclical character, but out of a total of USD 10.4 billion, as much as was placed in traffic, the most was invested in 2020 (USD 2.4 billion).

The data in Table 2 show that in the same period, the most invested funds in the energy sector were in Romania (USD 2.11 billion), followed by Bosnia and Herzegovina (USD 1.79 billion) and Serbia (USD 1.73 billion). Out of a total of USD 6.73 billion, as much as was placed in the energy sector (gas infrastructure, coal mines, hydroelectric power plants), was mostly invested in 2013 and 2017.

Table 2. *Chinese investment projects in CEEWB-16 in the energy sector for period 2010-2020, in billion USD*

Year	Investor	Sub-sector	State	Bill. USD
2010	Dongfang Electric	Coal	Bos&Herc	0.710
2010	Sinomach	Coal	Serbia	0.340
2012	Huadian	Coal	Romania	1.300
2013	China Energy Engin.	Coal	Poland	0.560
2013	Power Constr. Corp	Gas	Bos&Herc	0.280
2013	Ming Yan	Alternative	Romania	0.540
2013	Sinomach	Alternative	Poland	0.190
2014	Sinomach	Coal	Romania	0.270
2015	Dongfang Electric	Coal	Bos&Herc	0.460
2016	Sinomach	Gas	Serbia	0.230
2017	Power Constr. Corp		Poland	0.150
2017	Shanghai Electric	Gas	Serbia	0.210
2017	Sinomach	Coal	Serbia	0.720
2017	State Power Invest.	Alternative	Montenegro	0.100
2017	Power Constr. Corp		Serbia	0.230
2020	China Natio. Buil. Mater.	Alternative	Poland	0.100
2020	China Energy Engin.	Hydro.	Bos&Herc	0.220
2020	China Energy Engin.	Coal	Bos&Herc	0,120

Source: *China Global Investment Tracker*

Chinese investment projects were realized to a much lesser extent (USD 0.98 billion) in other sectors such as: real estate, logistics, information technology and utilities (Table 3), and the largest investments were made in Serbia (USD 0.48 billion).

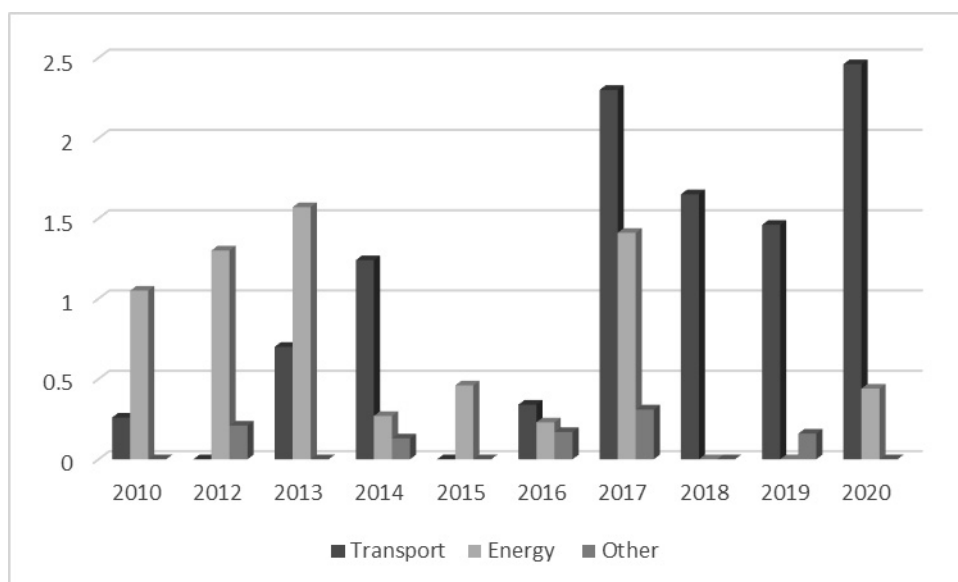
Table 3. *Chinese investment projects in CEIEB-16 in other sectors for period 2010-2020, in billion USD*

Year	Investor	Sector	Sub-sector	State	Bill. USD
2012	Sinoma	Real estate	Construction	Bulgaria	0.210
2014	China Natio. Buil. Mat.	Logistics		Croatia	0.130
2016	Huawei	Technology	Telecom	Serbia	0.170
2017	Sinomach	Utilities		Serbia	0.310
2019	Sinomach	Real estate	Construction	Macedonia	0.160

Source: *China Global Investment Tracker*

In the observed period, the largest investments were made in infrastructure projects in 2017 (USD 4.02 billion) and in 2020 (USD 2.9 billion). It is noticeable that investments in the energy sector were more dominant at the beginning, while investments in transport dominated at the end of the observed period (Chart 2).

Graph 2. *Total Chinese investment projects in transport, energy and other sectors for period 2010-2020, in billion USD*

Source: *Autors based on China Global Investment Tracker*

Chinese foreign direct investments in the CEEWB-16 region

After internationalization, most international companies faced difficulties in adapting to a different business model and different political, social and economic environment. Having that in mind, Chinese investors implemented the takeover strategy of companies with significant market share as the best way to position themselves on the market. It was the case with companies and banks on the market of the CEEWB-16 region (Le Corre, 2018).

The amount of FDI from China in the CEEWB-16 countries was modest, which is probably the result of the global economic crisis in 2008. However, in the period 2010-2020, about EUR 1.3 billion were placed. The largest FDI recipients are the Czech Republic (EUR 631 million) and Hungary (EUR 255 million). The EU member states are more attractive for Chinese investors due to investing in one EU member state, the entire EU market is supplied and the EU itself has a large number of trade agreements with other markets. In addition, acquisitions provide access to developed technologies (Jacimovic et al., 2018).

Northern Macedonia had an inflow of Chinese FDI in 2015 (EUR 10 million) and in 2016 (EUR 37 million). In 2015, EUR 120 million were placed in Serbia by the Chinese company “Mei Ta” for parts in the automotive industry (Government of the Republic of Serbia, 2020) and the company “Jonson Electric” which invested EUR 50 million in a factory for the production of electric motors (Intercity broker, 2015). Then, in 2016, the Chinese state company “Hes-til” (HBIS) bought “Zelezara Smederevo” for EUR 46 mil (Seaman et al., 2017). In 2018, the Chinese company “Zijin Mining Group” became the owner of 65% of RTB Bor, on the basis of a strategic partnership agreement which committed it to an investment of USD 1.26 billion for the upgrade, expansion and construction of four mines and smelters and an additional USD 350 mil. for recapitalization (Nikolić, Petrović, 2020).

For the CEEWB-16 region, the establishment of several Chinese investment funds (Silk Road Fund, China-EU Mutual Investment Fund and China EXIM Bank, ie China Development Bank) are also important. Silk Road Fund with a capital of about USD 40 billion operates primarily through investments in capital, infrastructure, energy and development, industrial capacity and financial cooperation. Since 2017, fifteen contract projects have been concluded, with an investment commitment of around USD 6 billion, and further financial cooperation is a priority for the “16 + 1” initiative.

If we analyze the placement of Chinese FDI in the EU, it is noticed that after a decade of double-digit growth in inflows and the peak in 2016 (EUR 37 billion), there is a sharp decline. The reason for that is the administrative restrictions and the debt relief campaign introduced by the Chinese government, which reduced the ability of Chinese companies to finance the purchase of foreign property. In 2019, Chinese FDI in the EU was EUR 12 billion, which is a decrease of 33% compared to the previous year. In addition, Chinese companies face liquidity pressure, given the slowdown in the domestic economy (Kratz et al., 2020).

Terms of Chinese loans

Investments in infrastructure are a good incentive for most economies, but the question of borrowing conditions arises. Chinese investment projects are contracted by countries' governments raising loans from Chinese banks. On the other hand, the contractors are Chinese companies (mostly state-owned), materials are imported from China, and Chinese citizens are increasingly employed (especially in management positions), so the effects of infrastructure investments are much smaller for the local population. It is not uncommon to hear criticism that public procurement procedures are not transparent, and huge loans from Chinese banks increase the ratio of external debt to GDP, which leads to the so-called “debt trap” (Alloussi et al., 2020).

If we analyze the countries of the Western Balkan, in which investments in infrastructure projects are much more represented, the data for 2019 show that the share of Chinese loans is the largest in Montenegro. In Montenegro, where at the end of 2019 the public debt accounted for 65.03% of GDP, the loan of the Chinese Export-Import Bank (EUR 671.1 million) accounts for 17% of the public debt. According to the data of the Public Debt Administration, at the end of 2019, the Republic of Serbia had a direct public debt to the Chinese Export-Import Bank of EUR 1 billion, which is only about 4% of total public debt (public debt at the end of 2019 amounted to 52.5% of GDP).

Chinese loans have specific characteristics compared to loans from other public creditors. Although China treats loans as official loans, the terms of the loan are mostly commercial. In low-income countries, Chinese loans are approved at interest rates of 2-3%, while bilateral and multilateral creditors approve interest-free loans. In developing and middle-income countries, loans are generally granted on market terms with interest rates comparable to the private bond or loan market. In general, loans are denominated in dollars and are secured by collateral in commodities (revenues from exports of raw materials or agricultural products) or the right of creditors to seize the profits of state-owned enterprises, which is the only international loan insurance system in the world (Horn et al., 2019).

Also, institutionally and legally, Chinese loans have commercial characteristics. Loans are approved by state-owned banks and companies, while loan agreements look like commercial loans, with clauses on secrecy and arbitration under which Chinese courts have jurisdiction in disputes (United States Senate, 2018). In the period 2000-2017, more than half of the total Chinese loans were approved on commercial terms, while only 15% referred to concession terms. In the same period, more than 75% of total foreign loans are approved by the two largest state-owned banks (China Export-Import Bank and China Development Bank), which correspond to the State Council. However, the public is increasingly insisting on greater transparency of foreign lending activities by publishing data on the balance sheet and claims of these two banks (Horn et al., 2019).

The downward trend in Chinese loans has been noticeable since 2014, after the fall in global commodity prices, and especially due to the COVID-19 virus pandemic. Given the number of funded projects, the question of their financial sustainability raised. Also, a fall in the dollar would reduce the value of China's existing bond portfolio - which means that China could lose hundreds of billions of dollars (Nikolić, Petrović, 2020). It is assumed that there will be fewer bilateral loans from Chinese banks in the future, which is the result of a stricter turn of the Chinese government towards risk management from 2017. Some economists are of the opinion that the COVID-19 pandemic could mark the end of the era of Chinese international financing. So, in order for that not to happen, China must stop borrowing and explore new ideas for rebalance, because the real problem is the return on investment (Olander, 2020).

Conclusion

In 2012, the People's Republic of China concluded an agreement with 16 CEECB-16 countries with the aim of establishing cooperation in the field of infrastructure projects, which is in line with the “Belt and Road Initiative”. Although the countries of this region used to be socialist-oriented, China has turned to comparative advantages in this region, which, in addition to a good strategic position and a path to a developed Western European market, are characterized by relatively cheap labor.

The main motive for Chinese FDI is access to the EU market and advanced technologies, so that most of the investments are directed to EU member states. On the other hand, loans for infrastructure projects are more placed in the countries of the Western Balkan (primarily in the transport sector), which still have poor access to European funds.

Although Chinese financing has a form of public loans, it also have commercial characteristics. The largest number of loans are approved by two Chinese state-owned banks, and the agreements have clauses on secrecy and arbitration, according to which Chinese courts have jurisdiction in disputes. In addition, the contractors of infrastructure projects are mainly Chinese companies, which largely employ their workers and import materials from China, so that the positive effect on the debtor's country is smaller. Nevertheless, the countries of the Western Balkan have limited access to European funds and a great need to invest in infrastructure, they see these investment projects as a development opportunity.

References

1. Alloussi Dyria, Guce Armando, Klein Felix, Milutinovic Nevena, Planincic Vlado & Xhambazi Visar, 2020. Will the Western Balkan countries fall for China's “debt-trap diplomacy”? United Europe competitive and diverse. 12 October, 2020 <https://www.united-europe.eu/2020/10/will-the-western-balkan-countries-fall-for-chinas-debt-trap-diplomacy/>
2. Babić Blagoje, 2010. Odnosi Kine i Evropske unije: geoekonomska osovina u razvoju. *Medjunarodni Problemi*. Br. 3. (str. 418–462) <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0025-8555/2010/0025-85551003418B.pdf>
3. Belt and road initiative-BRI, 2021. Visited: February 01, 2021. <https://www.beltroad-initiative.com/belt-and-road>
4. Bykova Alexandra, Mahdi Ghodsi, Doris Hanzl-Weiss, Mario Holzner, Gábor Hunya & Robert Stehrer, 2018. Economic Policy Implications of the Belt and Road Initiative for CESEE and Austria, Policy Notes and Reports, No. 23, Vienna: The Vienna Institute for International Economic Studies. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/204266/1/wiiw-pol-notes-23.pdf>

5. China Global Investment Tracker. 2021. Visited: February 10, 2021. <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>
6. China power. 2021. Is China Succeeding at Eradicating Poverty? Center for strategic & international studies. Feb 15, 2021 <https://chinapower.csis.org/poverty/>
7. Clingendael Report, 2020. China's approach to the Western Balkans. August report, 2020. <https://www.clingendael.org/pub/2020/china-and-the-eu-in-the-western-balkans/1-chinas-approach-to-the-western-balkans/>
8. Government of the Republic of Serbia, 2020. Invest in Serbia-Opportunities for Investors from China. September, 2020. <https://ras.gov.rs/uploads/2020/10/eng-opportunities-for-investors-from-china-ras-1.pdf>
9. Xin Chen, 2014. China-EU Trade and Economic Relationship (2003-2013). https://www.researchgate.net/publication/268217594_China-EU_Trade_and_Economic_Relations_2003-2013
10. Filipović, Sanja. 2020. *Efekti trgovinske rata na Evropu*. U: Izazovi održivog razvoja u Srbiji i Evropskoj uniji. Edicija Zbornici. Beograd: Institut društvenih nauka. (str. 28-45) http://iriss.idn.org.rs/479/1/SFilipovic_Izazovi_odrzivog_razvoja.pdf
11. Филиповић Сања и Гарић Данко, 2014. Анализа узрока глобалне платнобилансне неравнотеже. Пословна економија. вол. 8. бр. 2. (стр. 277-300) <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/1820-6859/2014/1820-68591402277F.pdf>
12. Harison Virdžinija & Palumbo Danijele, 2019. Kako je Kina postala svetsko ekonomsko čudo. London: BBC.
13. Horn Sebastian, Carmen M. Reinhart, Christoph Trebesch, 2019. *China's overseas lending*. Massachusetts: National bureau of economic research. Cambridge. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w26050/revisions/w26050.rev0.pdf
14. International monetary fund (IMF), 2021. World Economic Outlook Update: Policy Support and Vaccines Expected to Lift Activity. January, 2021. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/01/26/2021-world-economic-outlook-update>
15. Institute for Security & Development Policy, 2018. Made in China 2025. June, 2018. (pp. 9) <https://isdsp.eu/publication/made-china-2025/>
16. Intercity broker, 2015. "Johnson Electric" investira 50 mil EUR i zapošljava 2.400 radnika. Jul 23, 2015. <http://www.icbbg.rs/ser/vesti.php?ID=23773>
17. Janačković Marko i Janačković Tanja, 2019. Kineska strane direktne investicije u Evropskim zemljama. Ekonomski izazovi. God. VIII. Br. 16. (str. 28-39) <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/2217-8821/2019/2217-88211916028J.pdf>
18. Jacimovic Danijela, Dragutinovic-Mitrovic Radmila, Bjelic Predrag, Tianping K & Rajkovic Milos, 2018. The role of Chinese investments in the bilateral exports of new E.U. member states and Western Balkan countries, Economic Research - Ekonomska Istraživanja, Num. 31:1, (pp. 1185-1197) doi:10.1080/1331677X.2018.1456357

19. Ping Ji, 2019. Kineski razvoj prilika je za cijeli svijet. Sarajevo: Embassy of the Peoples Republic of China in Bosnia and Herzegovina. 03 June. 2019.
http://ba.chineseembassy.org/ba/gdxw_10/t1690764.htm
20. Kratz Agatha, Huotari Mikko, Henemann Thilio & Ascesati Rebecca, 2020. Chinese FDI in Europe: 2019 Update. Special Topic: Research Collaborations. MERICS. <https://merics.org/en/report/chinese-fdi-europe-2019-update>
21. Le Corre Philippe, 2018. Chinese Investments in European Countries: Experiences and Lessons for the “Belt and Road” Initiative.
<https://carnegieendowment.org/files/RethinkingtheSilkRoad.pdf>
22. Лемптон Дејвид М., 2015. Следити лидера – руковођење Кином од Денг Сјаопинга до Си Ђинпинга. Београд: ЦИРСД.
23. Лончар Мирела, 2019. Конфуцијанизам као основа „Иницијативе појас и пут”. Нови Сад Културни центар Новог Сада.
<https://www.kcns.org.rs/agora/konfucijanizam-kaosnova-inicijative-pojas-i-put/>
24. Luttwak Edward, 1999. *Turbo capitalism: winners and losers in the global economy*, New York: Harper and Collins Publishers.
25. Николић Горан и Петровић Гордана, 2020. Економски и технолошки успон Кине као весник нове глобалне геополитичке констелације. Национални интерес. бр. 38. (стр. 121-144)
26. Николић Горан и Николић Иван, 2019. Трговински рат САД против Кине: Економски или геополитички конфликт? Култура полиса. бр. 39/2019. (стр. 277-296)
27. Николић Горан и Петровић Предраг, 2020. Трговинско-технолошки рат Америке и Кине као почетак новог хладног рата? Национални интерес. бр. 37. (стр. 135-162)
28. Olander Claude Eric, 2020. Reaction to New Data That Reveals “Chinese Overseas Lending Collapse”. The ChinAfrica project. 09 December. 2020.
<https://chinaafricaproject.com/2020/12/09/reaction-to-new-data-that-reveals-chinese-overseas-lending-collapse/>
29. Rošker Jana, 2016. *Modern Confucianism and the Concept of „Asian Values”*. Asian Studies. Br. IV-1. (pp. 153-164)
30. Seaman John, Huotari Mikko & Otero-Iglesias Miguel, 2017. Chinese Investment in Europe: A Country-Level Approach. ETNC Report. December 2017.
<http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/e982d7b7-9720-43b9-a627-2b0e558bd0c4/Chinese-investment-Europe-Report-ETNC.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=e982d7b7-9720-43b9-a627-2b0e558bd0c4>
31. Тошковић, Jelena i Sanja Filipović, 2017. Neoliberalni koncept privrede u zemljama Zapadnog Balkana. Beograd: Ekonomski institut.
32. United nations, 2021. Sustainable development goals. Visited: February, 2021.
<https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/sustainable-development-goals/background.html>
33. United States Senate, 2018. Senators’ Letter to Michael Pompeo and Steven Mnuchin. August 3, 2018.

- <https://www.grassley.senate.gov/imo/media/doc/IMF%20China%20Belt%20and%20Road%20Initiative%20Letter.pdf>
34. Vang Jivei, 2018. Kina povezuje svet; Na čemu se zasniva „Inicijativa Pojas i put”. Beograd: CIRSD.
 35. World bank, 2021a. Data indicator, February 2021.
<https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.CD?end=1979&start=1978&view=chart>
 36. World bank, 2021b. *Data*. February 2021.
<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?end=2015&start=2014&view=chart>
 37. Wübbeke Jost, Meissner Mirjam, Zenglein J. Max, Ives Jaqeline & Conrad Björn, 2016. Made in China: The making of a high-tech superpower and consequences for industrial countries. Berlin: MERICS.
https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/sites/default/files/generated/document/en/MPOC_No.2_MadeinChina_2025.pdf
 38. Zakić Katarina i Radisić Bojan, 2019. China’s Belt and Road Investment projects in the Balkan Countries: Six years after. *The Review of International Affairs*, Vol. LXX, No. 1175. (pp. 48-68)
<https://www.diplomacy.bg.ac.rs/pdf/ria/2019/RIA-1175.pdf>
 39. Жан Карло и Паоло Савона. 2007. Выводы: геоекономика как инструмент геополитики, Геоекономика. (стр. 3)